

Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»

НЕРУБАЙСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ЛЦЕЙ № 1 НЕРУБАЙСЬКОЇ
СІЛЬСЬКОЇ РАДИ ОДЕСЬКОГО РАЙОНУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

МОДЕРНІЗАЦІЯ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Одеса - 2023

УДК 371

ББК 74

Рекомендовано Вченою Радою

Державного закладу

«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені
К.Д. Ушинського»

Протокол № 8 від 23 лютого 2023 р.

Рецензенти:

Доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» Ірина Анатоліївна Княжева

Кандидат педагогічних наук, доцентка, професорка кафедри мовної підготовки Одеського державного університету внутрішніх справ Євгенія Василівна Тягнирядно

Модернізація освітнього процесу в сучасних закладах освіти : збірник наукових праць / редкол. О.Я.Чебикін та ін. Одеса: Університет Ушинського, 2023. 264 с.

© Кафедра педагогіки

Університету Ушинського, 2023

©Нерубайський академічний ліцей № 1 Нерубайської сільської ради,
Одеського району Одеської області, 2023

3. Сидоренко В.В. Концептуальні засади української школи: ключові компетентнісні орієнтири, освітні результати. *Педагогіка і психологія*. № 5. 2018.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ

О. П. Ноздрова,

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»*

М. Омельченко,

*здобувач вищої освіти факультету іноземних мов
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»*

Актуальність дослідження. Нові концептуальні ідеї й положення реформування освіти потребують переорієнтації педагогічної діяльності вчителя на нові духовні цінності, в центрі якої — формування цілісної особистості. Нові цілі сучасної освіти утверджують нові пріоритети освітньо-виховного процесу в загальноосвітніх навчально-виховних закладах. Це передбачає формування справді нового критичного мислення на всіх рівнях педагогічної діяльності [2]. Це можливо завдяки впровадженню в освітній процес інтерактивних дидактичних ігор.

Ефективність застосування інтерактивних дидактичних ігор у навчанні школярів переконливо доведено в роботах Н.Бібік, М.Вашуленка, Б.Друзя, С.Короткова, Н.Підгорної, О.Савченко, Т.Шмакової та інших учених [2].

У зарубіжній педагогіці цій проблемі присвячено праці К.Гроса, М.Лацаруса, М.Монтессорі, Ф.Фребеля, С.Холла. Загальнотеоретичні аспекти проблеми дидактичної гри були предметом досліджень Є.Анікеевої, А.Деркача, С.Запаренка, А. Капської, Н.Кудикиної, І.Куліш, А.Лохвацької, П.Підкасистого,

О.Савченко, В.Семенова, Л.Терлецької, Ж.Хайдарова, П.Щербаня, Г.Яворської тощо[1].

Ми презентували досвід організації навчання з використанням інтерактивних методів, креативних завдань, проблемних ситуацій на уроках у сучасній Новій українській школі, який забезпечує формування самореалізаційних можливостей особистості, активізацію творчого потенціалу учнів та розвитку критичного мислення. Необхідно зупинитися на основних компонентах технології формування та розвитку критичного мислення учнів.

Критичне мислення - це сукупність педагогічних прийомів, які спонукають учнів до дослідницької творчої активності, створюють умови для усвідомлення ними матеріалу, узагальнення одержаних знань, система діяльності, що базується на дослідженні проблем та ситуацій на основі самостійного вибору, оцінки та визначення міри корисності інформації для особистих потреб і цілей [2].

При застосуванні цієї технології знання засвоюються набагато краще, адже інтерактивні методики розраховані не на запам'ятовування, а на вдумливий, творчий процес пізнання світу, на постановку проблеми та пошук її вирішення. Переважна більшість педагогів прагне, щоб учні не просто запам'ятовували навчальний матеріал, а, досліджували, творили, вирішували, дебатували за його змістом. Саме на активних заняттях учні засвоюють матеріал більш повно та з користю для себе. Учні думають про те, що вивчають, застосовують це в ситуаціях реального життя або для подальшого навчання.

З педагогічної точки зору критичне мислення – це комплекс мисленнєвих операцій, що характеризується здатністю людини:

- аналізувати, порівнювати, синтезувати, оцінювати інформацію з будь-яких джерел;
- бачити проблеми, ставити запитання;
- висувати гіпотези та оцінювати альтернативи;
- робити свідомий вибір, приймати рішення та обґрунтовувати його

[2]. Щоб стимулювати критичне мислення, вчителів необхідно: виділити час та забезпечити можливості для застосування критичного мислення; дозволити

учням вільно розмірковувати; сприймати різноманітні ідеї та думки; сприяти активному залученню учнів до процесу навчання; створити для учнів сприятливу атмосферу, у якій неможливими стали б насмішки; висловити віру в здатність кожного учня продовжувати критичні судження; цінувати критичні міркування учнів.

Для того щоб почати ефективно практикувати критичне мислення, учні повинні: розвивати впевненість у собі, розуміння цінностей власних думок та ідей; брати активну участь у навчальному процесі; ставитися з повагою до різноманітних думок; бути готовими продовжувати і відкидати судження.

Розглянемо деякі прийоми з розвитку критичного мислення учнів на уроках англійської мови.

«**Сенкан** - це вірш, який синтезує інформацію та факти у стисле висловлювання, яке описує чи віддзеркалює тему. Самостійна робота у стилі «сенкан» допомагає учням у первинному сприйнятті теми, спонукає до проблемної роботи над текстом, розвиває творчі здібності, уяву дитини, вміння нестандартно мислити. Кожен може відчути себе поетом, виявити власний погляд на прочитане, почуте. Таким чином, сенкан забезпечує високоефективну роботу з розвитку критичного мислення, спонукає учнів у великому обсязі відібрати основну і відтворити її у стислій формі. Будова сенкану:

1-й рядок - іменник (тема: мініатюри);
2-й рядок - прикметник до теми;
3-й рядок - дієслово чи дієслівні форми;
4-й рядок - фраза, яка передає особисте ставлення до теми;
5 - й рядок - синонім до іменника в першому рядку. «**П'ятихвилинний есей**» Використовували в кінці уроку, щоб допомогти учням краще зрозуміти свої думки з вивченої теми. Перед учнями ставили два завдання: написати про якусь одну річ, про яку вони дізналися з теми; написати одне запитання, яке у них виникло. «**Позначки**» (інтерактивна система нотаток для ефективного читання та мислення). Читаючи параграф підручника потрібно було робити позначки на полях. Позначки мали бути такими: ставте галочку на полях, якщо прочитане

підтверджує те, що ви вже знаєте - ставте « – » (мінус), якщо прочитане відрізняється від того, що ви вже знаєте, чи думаєте, що суперечить вашим уявленням; ставте «+» (плюс) на полях, якщо прочитане несе для вас нову інформацію; - ставте «?» (знак питання) на полях, якщо ви натрапляєте на інформацію, яка вас бентежить, чи якщо хочете знати про щось більше.

«Читацький театр». Це один з найскладніших прийомів з розвитку критичного мислення, тому що передбачалося, що учні зможуть переосмислити ситуацію, певний історичний чи літературний сценарій, розігравши його потім перед класом. На відміну від типової інсценізації п'єси, ця вправа вимагала розігрування міні-вистави у довільному форматі. На основі поданого матеріалу демонструвався конфлікт, розкривалася тема чи передавалося певне повідомлення. Учні самі обирали акценти. Такий тип роботи ми використовували у процесі вивчення нової теми, на позакласних заходах та тематичних зустрічах, присвячених певним подіям.

«Кластери» Правила проведення: в центрі було слово, поряд якого фіксувалися слова, пов'язані з темою. Учні озвучували все, що знали за цими фактами, використовуючи метод «мозгової атаки».

«Шість капелюхів»- цей метод був розроблений британським психологом та письменником Едвардом де Боно. Використовуючи цей прийом, процес мислення ділився на шість різних режимів. Капелюх певного кольору представляв певний режим мислення. Учням необхідно було навчитися оперувати різними аспектами свого мислення по черзі. Це потрібно було для того, щоб накопичити інформацію та разом отримати певний висновок [2]. Автор встановив: «білий капелюх» – це об'єктивні факти і цифри, вони допомагали учням обґрунтувати відповіді. «Червоний капелюх» – емоції, почуття, інтуїтивні здогадки, учні висловлювали свої думки інтуїтивно, не пояснюючи їх.» Жовтий» – капелюх позитиву, школярі звертали увагу на позитивну сторону ідей. «Чорний капелюх» – критична оцінка, обережність, він вважався протилежний «жовтому»; учні не забували про можливі ризики.

«Зелений» – капелюх творчості, учні генерували ідеї. «Синій капелюх» призначався для керування процесом втілення ідей.

Висновки. Застосування технології розвитку критичного мислення учнів під час вивчення навчальних дисциплін як на уроках, так і в позакласній роботі, створює додаткову мотивацію до навчання. Учні добре засвоюють матеріал, тому що це їм цікаво.

Технологія розвитку критичного мислення стимулює загальну активність учнів, сприяє створенню позитивного освітнього середовища й утвердженню системного характеру навчання та самонавчання. За своєю сутністю технологія формування критичного мислення має інноваційний характер: вимагає від учнів застосування нових знань з опорою на раніше засвоєний матеріал; виробляє вміння діяти, приймати рішення самостійно чи в складі команди; розв'язувати конфлікти; шукати, компонувати та застосовувати нову інформацію з різноманітних джерел, використовуючи сучасні технології.

Література

1. Вукіна, Н. В. Дементієвська, Н.Л., Суизенко. 1.М. Критичне мислення: як цього навчити / За наук. ред. О.І. Пометун. Харків, 2017. С.23-24.
2. Edward de Bono Six Thinking Hats / Edward de Bono. UK : Penguin, 2017. 192 p.

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У ПОЗАУРОЧНИЙ ЧАС

О. П. Ноздрова

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»*

В. П.Бойко,

*здобувач вищої освіти факультету початкових класів
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»*